

TOVĂRĂȘIA

**Foie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice.**

cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Întocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30, a fiecărei luni.

Adaus economic la „LIBERTATEA“.

Anul II.

ORĂȘTIE, 8.21 Decembrie v. 1907.

Nr. 33.

La adunare!

În sfârșit iată-ne ajunși în pragul adunării, ce e chemată să dea satelor și neamului nostru întreg o alcătuire, ce să adăpostească bunăstarea și organizația noastră economică.

Munca de care ne apucăm e mare și grea, dar putere găsim în însuflețirea și în vrerea ce o simțim în sute și mii de doritori de a sluji ținta sfântă prin măreția ei — ce o au tovarășii și prin urmare și plănuita »Tovărășie Centrală« zămislitoare de tovarășii!

La început e greu; pentru început dar cerem și rugăm întreg sprijinul dela toți cei buni, dela toți cei doritori de înaintare ai neamului nostru.

Și după-ce adunarea de Duminecă va fi sfatul ce va așeza temelia Tovărășiei Centrale — rugăm pe toți cîți numai pot, să ia parte la adunare. Să ne vedem dela început mulți și însuflețiți pornitori sub steagul tovarășiiilor.

Atît în adunare, cît și înainte și după adunare, cîte sfaturi, cîte planuri bune nu putem să ne împărtășim — d'aceia veniți la adunare sațeni și cărturari din apropiere și din depărtări!

Să ne întîlnim cu bine și cît de mulți — ca să începem bine și cu temei!

Dumnezeu să ne ajute!

Răsunetul chemării noastre.

— Inscrieri la „Tovărășia Centrală“ —

Cu bucurie vedem, că acei pe cari ne-am întemeiat socoata noastră în străduința pentru înființarea unei cancelarii care să stea la îndemână cu sfatul, cu îndemnul, cu povăța, pe lângă cei-ce ar dori să înceapă înființarea de tovarășii economice prin sate, cărei cancelarii îi zicem „Tovărășia Centrală“, — poporul econom și cărturarii dela sate, prețuesc chemarea

noastră, și încep să vină de sine sub steagul nostru, pe care e scris: *binele economilor nostri, înălțarea lor la bunăstare!*

Iacă noi nu ne-am mișcat încă deloc, n'am pornit să umblăm nițel prin sate, cînd în urma lămuririlor cu graiul, ne vor urma cu sutele și miile țărani buni, — și totuși vin înscrierile de membri, cuotiști sau acționari la „Centrala“ noastră, în o măsură, care nouă ne e mulțumitoare. Că după ce vom fi trecut peste formele întemeerii și vom mișca lucrul mai bine și în persoană, — suntem siguri de o frumoasă izbîndă!

Înființarea „Centralei“ noastre însă, e asigurată și prin ce până acuma s'a făcut, prin cit până aci, așa de sine, ni-a venit dela publicul bun.

Iacă în săptămîna asta mai din urmă, cari și cîte înscrieri de cuotiști (acționari) ne-au venit până la încheerea acestui număr de „Tovărășie“:

Din <i>Cucova</i> (Bănat):	
„Plugarul“ soc. pe acții,	5 cuote.
anume cuote fundamentale de cîte 100 cor. una.	
Simeon Popescu	1 „
Paul Nica	1 „
Damaschin Paicu	1 „
Din <i>Geoagiu-de-jos</i> :	
Gavrila Todica	5 „
Luisa Todica	5 „
Ioan David,	1 „
Adam Roșu	5 „
Din <i>Beriu</i> (l. Orăștie):	
Ioan Nicoara	2 „
Iosif Drăgoțel	2 „
Bărboi Avram	1 „
Samoilă Tomuța l. Simion	1 „
Tivăruș Ilie	1 „
Popa Ion l. Samoilă	1 „
Dănesc Ion	1 „
Popa Iosif	1 „
Petru Lup l. Ion	1 „
Dionisie Liucia	1 „
Iosif Rusand	1 „
Petru Biltacu	2 „
Vasilie Nistoresc	1 „
Țirlea Simeon	1 „
Stefanie Ilie	2 „
Trofan Ion	1 „
Dănesc Ilisie	1 „
Vinerean Ion	1 „
Lăzăroiu Ion l. Petru	1 „
Murgoi Ion Pădurar	1 „
Murgoi Vasilie	1 „
Nistoresc Ion	1 „
Ion Avramuț, filăru	1 „
Popoviciu Nicolae l. Avr.	1 „
Ion Samoilesc	1 „

Avramuțu Samoila l. Vas.	1 cuote.
Petru Ciuflea Poliacu	1 „
Samoilă Gridan	1 „
Trifu Baci l. Aron	1 „
Iosif Andriș	1 „
Ion Țig l. Nistor	1 „
Din <i>Sereca</i> (l. Orăștie):	
Stefenie Aftenie	1 „
Arimesc Nicolae	1 „
Ilie Stefanie	1 „
Lobonț Petru	1 „
Sunoilesc David	1 „
Licesc Ion	1 „
Dăneasă Samoilă	1 „
Înășioi Samoila	1 „
Mihaila Ion l. Nicolae	1 „
Zabei Boșorogan	1 „
Lup Petru	1 „
Din <i>Mermezeu</i> (l. Geoagiu):	
Lazar Stoica l. Solomon	2 „
Pasc Iosif l. Nic.	2 „
Borza Andreiu l. Todor	2 „
Blaga Pavel l. Ioan	1 „
Span Avram l. Gligor	2 „
Din <i>Straja</i> (com. Albei inf.):	
Ioan Roșu Cantoru	1 „
Stefan Gruian	1 „
Savu Gruian	1 „
Bogdan Costantin	1 „
Bontea Savu	1 „
Petru Moldovan	1 „
Din <i>Blageu</i> în Sălagiu:	
Vasilu Sfura	2 „
Cornelia Sfura	2 „
Teodor Mureșian	1 „
Vasilu Popp	1 „
Din <i>Ictar</i> (Bănat):	
Virgil Amandia	1 „
Pavel Goia	1 „
Achim Golesie	1 „
Iosif Bocovan	1 „
Partene Jurca	1 „
Romul Maleta	1 „
Alexandru Martin	2 „
Ioan Georgevici	1 „
Simion Brancu	1 „
Constantin Popoviciu sen.	1 „
Constantin Borchescu	1 „
Ion Cădariu	1 „
George Brestoviciu	1 „
Dimitrie Milineu	1 „
Simion Mustafi	1 „
Eftimie Nedelcu	1 „
Dimitrie Mustafi	1 „
Ion Milincu	1 „
Samson Popescu	1 „
Dimitrie Popescu	1 „
Luțian Stoia	1 „
Toma Iovi	1 „
Ion Stoia	1 „
Samson Georgeviciu	1 „
Dimitrie Vela	1 „
Nicolae Georgeviciu	1 „
Nicolae Demenescu	43 „
George Nescu	1 „

Lazar Vidac	1 cuote.
Toma Belintian	1 „
Blagoe Iovi	1 „
Constantin Bucovan	1 „
Ilie Georgevici	1 „
Dionisie Cazmir	1 „
Romulus Demenescu	1 „
Ioan Georgeviciu	1 „
Dimitrie Grăvilă	1 „
Din <i>Valdhid</i> :	
Inocențiu Borza	2 „
Teodor Borza	1 „
Dumitru Muntean	2 „
Nicolae Rotar	2 „
Augustin Rotar	1 „
George Făgărășan	2 „
Ioan Dumbrean	2 „
George Rotar, senior	2 „
Ambrosie Cucea	1 „
George Nițiu	1 „
Ironim Ivan	1 „
Nicolae Popovici	1 „
George Oprea	1 „
Ion Precla	2 „
Todor Preda	1 „
Todor Gerliți	2 „
Zaharie Popovici	2 „
Chirian Cucea	1 „
G. Mălincridean l. George	1 „
Ioan Popovici	1 „
Nonic Preda	1 „
George Rotar iun.	1 „
Vasilie Rotar	1 „
Teofil Rotar	1 „
Ana Vlăduț soț. l. I. Vlăduț	1 „
Ana Vlăduțiu, sen. vād.	1 „
Achim Bursu	1 „
Nicolae Mălancrăvean	1 „
Nicolae Mălancrăvean iun.	1 „
Nicolae Făgărăș l. Giorgiță	1 „
Maria Mălancrăvean l. Nico	1 „
Saveta Rotar soț. l. I. Rotar	1 „
Vila Radu	1 „
Ion Rotar	1 „
Nicodin Durca	1 „
Georgiță Făgărășan	1 „
Ioan Radu Sivu	1 „
George Ivan iun.	1 „
Nicolae Brîndea	3 „
Din <i>Cojoana</i> (comit. Clujului):	
Ioan Hatiegan	1 cuotă.
Din <i>Balșa</i> :	
Nicolae Damian	4 „
Din <i>S. Sebeș</i> :	
I. Tipeiu, protpp. pens.	3 „
Din <i>Oravița</i> :	
Dr. Lăviu Cigărean,	2 „
Din <i>Comoriște</i> :	
Bucur Miu,	1 „
Din <i>Greovaț</i> :	
Ion Ciorma,	1 „
Din <i>Iclânzel</i> (comit. T. Arieș):	
Demetriu Iclânzan	1 cuotă.

Din <i>Vajdei</i> :	
Vasile Basarab,	3 "
Din <i>Almaș-mic</i> :	
Nic. Todea	5 "
Din <i>F. Bajom</i> :	
Nicol. Miclea,	2 "
Din <i>Crăciunești</i> :	
Nicolae Jula	1 "
Din <i>Nicula</i> :	
Vasile Cosma	2 "
Inștiințate nouă deci: 191 cuote cu cele publicate în numerii de mai înainte: cca 1400 cuote. Cele multe înainte!	

Pentru școală.

Lupta pentru școale s'a pornit, căci puterea legii lui Apponyi — bate la poartă.

Și în lupta pornită întâlnim însuflețire înălțătoare și voie de jertfă măreață — în unele locuri.

În altele apoi vedem capete plecate, desnădejdi umilitoare ori nepăsări păcătoase.

În multe locuri însă alătura cu însuflețirea găsim ca pe o cobere rea întrebarea că »de unde să prăsim bani pentru salariile urcate ale învățătorilor?«

Recunoaștem că sunt sate românești mici și sărace care nu pot purta greul salariilor urcate. Dar din cele peste 3000 comune românești din țară totuși sunt cel puțin $\frac{1}{3}$ parte — cel puțin 1000 comune care pot să plătească salariile urcate ale învățătorilor.

Cu toate aceste până acum abia sunt vreo 20 comune în care s'a hotărât ținerea școlii cu salarii urcate. Și poate vor mai fi vreo 60—70 comune — în felul cum s'a pornit.

Acest fel trebuie schimbat!

Noi am spus prin »Tovărășia« că cel mai bun și mai ușor mijloc de a putea plăti suma cu care trebuie urcată plata învățătorilor — este alcătuirea de *tovărăși sătești*.

Din venitul ce-l dau aceste *tovărășii*, fie ele de credit, fie de conzum, fie de valorizare ori de alt fel, ușor să poate rupe o parte, câteva sute de coroane, cu cari să pot întregi salariile.

Învățătorii noștri, dacă în

Prospect

pentru înființarea unei CENTRALE pentru *tovărășiile sătești*, la Orăștie.

1. Firma însoțirii va fi »Tovărășia Centrală« (Központi szövetkezet) din Orăștie (Szászváros).

2. Scopul »Tovărășiei« este: să ajute și să promoveze dezvoltarea, consolidarea și înaintarea economică în general, și în special a satelor, mai ales:

prin înlesnirea producțiunii și a valorizării de produse agricole și industriale,

prin valorizarea și vânzarea de unelte, mașini, semințe și altoi,

prin ajutorarea culturii de vite,

prin procurarea de materii prime pentru industrie și de articli de consumație,

prin arendarea și parțelarea de moșii,

prin mijlocirea de capitale și izvoare de muncă și câștig,

prin mijlocirea de asigurări de tot felul, și

prin câștigarea și darea de informații economice.

Toate aceste le va îngriji *tovărășia Centrală* sau direct, sau prin *tovărășiile sătești*,

după-*ce ținta de căpetenie a acestei tovărăși este: să înființeze și să ajute înființarea de tovărășii economice de producție, valorizare, conzum, credit și arendare, mai ales pe sate.*

3. *Tovărășia Centrală* își întinde lucrarea întru-cît să va putea peste întregă țară.

4. Membru al *Tovărășiei Centrale* poate fi ori-care cetățean integru al țării, care e credincios și însuflețit pentru steagul întovărășirii, precum și *Tovărășiile sătești* și alte corporații și persoane morale — ce stau în afară de politică.

5. Capitalul însoțit al »*Tovărășiei Centrale*« să formează:

a) din quote (părți, acții) de câte 10 coroane (zece coroane), ce sunt a să plăti în cel mult 5 rate, și în vreme de un an.

b) din părți fundamentale de câte cel puțin 100 coroane și cel mult 1000 coroane, subscrise de *Tovărășiile sătești*, de institute de bani ori de alte corporații și de privați.

c) Din donațiunile, ce să vor face sau cu un scop anumit, sau cu scopul de a sprijini acțiunea pentru *tovărășii*.

6. Răspunderea proprietarilor de quote a țarmurită (limitată) numai până la de 5 ori suma quotelor subscrise.

Răspunderea proprietarilor de quote fundamentale, să estinde numai până la suma subscrisă, — întocmai ca și a donatorilor.

7. Fie-care quotă are drept la un vot; o quotă fundamentală la 5 voturi după fie-care 100 coroane; donatorii au numai vot consultativ — ca donatori. Mai mult ca 10 voturi însă nime, sub nici un titlu, nu poate esercia.

8. *Tovărășia Centrală* să înființezează pe timp nehotărît. Membrii însă pot repăși în conglăsuire cu rînduelile legii comerciale ungare din 1875 respective în conglăsuire cu rînduelile legii despre *tovărășii*.

9. Intrarea ca membru la »*Tovărășia Centrală*« să face prin subscrierea »Declarației de membru«, care e a să trimită, împreună cu 2 coroane după fie-care quotă (ori 20 coroane după fie-care quotă fundamentală) și 1 cor. spese de fondare, până în ziua adunării de constituire, la adresa »*Admin. Libertatea*« în Orăștie-Szászváros — care, împreună cu fondatorii, răspunde pentru sumele primite.

10. Adunarea generală de constituire, să va ținea în Orăștie, în prima Duminică după sărbătoarea Sftului Nicolae — la ora 2 d. a.

Orăștie — Hunedoara, la 30 Noemvrie 1907.

Pentru fondatori:

Yașile C. Osvadă,

Directorul însoțirii »*Agricola*« și redactorul »*Tovărășiei*«

adevăr au dragostea față de neam și vreau să fie dascălii neamului: să se pună pe lucru!

Să îndemne, să ajute formarea de *tovărășii*!

Munca lor va fi încununată de succes, căci și în alte țări *învățătorii* sunt pionerii cei dintîi ai *tovărășiilor*.

În România mai ales cu ajutorul *învățătorilor* de sate s'au făcut cele peste 2000 de »*Bănci populare*« *sătești*.

În Germania tot *învățătorii* sunt sufletul *tovărășiilor* *sătești*.

Aici la noi câte *tovărășii*

ungurești și sîrbești mai ales își mulțumesc ființa lor nu-mai muncii străduitoare a *învățătorilor*!

Pună-să și *învățătorii* noștri pe lucru pentru înființarea de *tovărășii* și vor avea și organizarea în comună și dragostea sătenilor și izvorul de întregire a salariilor!

Socialismul.

(Vezi nr.ii 28 și 30 ai »*Tovărășiei*«.)

III.

Programul — felul de lucrare pentru ajungerea țintelor ce și-au propus să le ajungă

socialiștii din Ungaria, e un program copiat mai ales dela socialiștii din Germania. Acest program a fost făurit pentru marile lucrători a puternicelor fabrici, și în mare parte cere drepturi potrivite numai pentru lucrători și dorește o astfel de rînduială a lumii viitoare, în care fiecare va trebui să fie lucrătorul-mașină al mareîntreprinderi, ce va purta numele de »stat«.

În punctul întii și cel mai de căpetenie al poporului, socialismul din Ungaria cere ca toate uneltele de producție să treacă în-

mâna statului și singuraticul să nu mai aibă nici o unealtă de producție. În chipul acesta sistemul de producție capitalistă va fi schimbat în sistem de producție socialistă.

În aceste rînduri să cuprindă nizuința de a schimba rostul lumii de azi, în credința că în noua rîndială, ce ar urma acestor nizuințe, fiecare s'ar simți mai bine — ba pe deplin fericit, după cum spune agitația socialistă de azi.

După-ce și dorul nostru și al ori-cărui om este să ajungem ori cel puțin să ne apropiem de fericire, am fi cei dintii care am primi cu tot sufletul acest punct din programul socialist și am lupta din răzputeri pentru cît mai grabnică lui înapoiere.

Dar' părerea noastră isvorită din cea mai curată convingere este, că pe calea comunizmului (căci așa să chiamăm starea, cînd toate mijloacele de producție sunt comune, sunt în mâna statului) — în loc să ne apropiem barem cu un pas spre fericire, ori cel puțin spre mai bine — nu vom putea avea nici chinuita viață de azi, ci vom fi în și mai rău.

Să tîlmăcim ce spunem.

Uneltele de producție sunt: pămîntul, mașinile și uneltele, capitalele în bani și în inteligență, brațele de lucru, și în sfîrșit tot ce ajută și înlesnește producția.

Azi cele mai multe sunt în mâinile singuraticilor.

Socialiștii din Ungaria cer și luptă pentru ca aceste uneltele de producție să fie comune sî treacă în proprietatea statului.

Ce însemnează asta?

Însemnează că, după socialiști, nime nu poate avea o brazdă de pămînt, nime nu poate avea grădină nici casă, nici boi, nici cai, nici plug, nici sapă. Totul va fi al statului.

Nime nu va putea avea nici o mașină, nici o fabrică, nici o baie nici un capital

Totul va fi al statului.

Nime nu va putea avea boltă, nime nu va putea avea nici trăsură, nici corabie, nici tren.

Totul va fi al statului.

Nime nu va putea avea nici lucrători, nici scriitori, nici ser-

Fiecare om — bărbat ori femeie, bătrîn ori copil va lucra zi de zi viața întregă acolo și așa cum îi va porunci statul — stăpînul averii și a muncii întregi. Fiecare va fi un lucrător, o rotiță ce să învîrte nebună, după cum o poartă motorul mașinei întregi. Nime n'o să mai aibă dreptul și îngăduința să lucreze cum crede că e mai bine, nime n'are lipsă să judece, nime n'are dreptul să cruțe, să-și adune avere, căci averea toată trebuie să fie comună. Și tot lucrul, toată împărțea, toată judecata toată cruțarea o face comuna — statul cel mare comunist. După nizuințele socialismului din Ungaria toată suflarea din țară să va conduce din centru, totul va fi o mașină, care va înghiți întregă munca, va cuprinde întregă averea și totul să va mișca întocmai ca o mașină, cu mii și milioane de rotițe — lucrători — fără judecată, fără voință liberă.

Singuraticul, individul, omul ca atare, să va perde, să va contopi în comunismul general și singuraticul va fi o rotiță, un nime, iar statul va fi totul. În comunism nu va mai fi proprietate privată, nu va mai fi moștenire.

Și acum să judecăm puțin:

Cînd eu știu că ori lucru ori nu lucru, statul e dator să-mi dea mîncare și beaură și locuință și îmbrăcăminte; cînd știu că statul îmi crește, îmi învață și-mi ține copii și nevasta ori lucru ori nu lucru — cine va fi nebunul să-și pună osul la lucru, să lucreze mai mult și mai bine? Cine va fi nebunul să-și peardă zile și nopți, viața întregă, pentru ca să facă invențiuni, pentru ca să afle adevărurile eterne ale științei?

Statul va fi dator să mă țină, ori-cum aș fi, căci de omorît, de pustii, n'are dreptul să mă pustiască.

Atunci cînd eu știu că ori-cît aș munci, mai bine decît altul nu pot trăi, căci avere nu-i iertat să-mi fac — atunci cine va lucra cu rîvnă și cu spor? Cînd voi ști eu, că copilul meu, ori-cît aș munci eu, dela mine nu va putea moșteni nimic, după-ce avere nu pot să am și nu pot să las

fiindcă moștenire în statul comunist nu poate să fie — întreb, cine va mai lucra cu tragere de inimă? Ce să mai împinteneze pe om să lucreze, să alerge, să cruțe, să judece?

Amăritul de colț de pîne, cu care să-mi țin viața, și așa îl capăt dela stat — la ce mi-aș mai rupe oasele cu lucru, cînd și așa la mai bine nu pot să ajung?

Tîlmăcit fiind și numai așa în fugă rostul celei dintii și celei mai de căpetenie din nizuințele, din punctele de program al socialiștilor de azi din Ungaria — întrebăm cu dragoste pe acei țărani ai noștri, care s'au îmbulzit deja în tabăra socialistă de azi:

Sunt ei învoiți să-și dea căruța lor, grădina lor, pămîntul lor, boii și vacile lor și toate uneltele ce le au, — ca apoi ei să lucreze la stat numai pentru îmbrăcăminte și locuință și pentru pâinea de toate zilele?

Sunt ei învoiți să abzică de dreptul de a-și cumpăra o vacuță, o brazdă de pămînt ori ori-ce altfel de avere?

Sunt ei învoiți să nu lase copiilor lor nici un fel de moștenire, nici casă, nici brazdă de pămînt?

Credem că — le știm răspunsul.

D'aceea noi nu dorim și nu ne putem însufleși de socialismul de azi din Ungaria, a cărui țintă e comunismul, după cum noi l'am schițat.

Suntem și noi pentru socialism, dar' pentru acela care pretinde drepturi egale pentru toți, pretinde netezirea proprietății și ștergerea privilegiilor, dar' respectă credința sufletului, dragostea pentru neam și limbă și țară și pentru proprietate și moștenire, — în fond pentru ridicarea valorii muncii la asemenea cu valoarea capitalului.

Roata vremii.

— Spicuirii și ocoșeli. —

O foaie d'a noastră scrie despre redactorii dela foile românești, și cere pentru aceștia respectul și dragostea publicului nostru, după ce redactorii noștri înfruntă atîtea năcuzuri și lîncezesc d'atîtea ori în temnițe pentru scrisul lor isvorit din dragostea față de neam.

Are multă dreptate foaia din

vorbă, dar dreptatea asta nu e tocmai deplină, căci alături trebuie să pună și datorințele redactorilor noștri, pentru care cerem respectul publicului.

Să fim drepti: Recunoaștem că cea mai grea meserie la noi e să fii redactor. Zi de zi ești amenințat ori să rămîni pe drumuri ori să fii înfundat în pușcărie. Cu toate acestea dacă odată ai voia și simți chemarea să fii redactor — apoi atunci fie-care pună-să pe lucru a nume. Căci nu e destul să știi pune pe hîrtie vorbe și fraze frumoase, ca să fii gazetar. Pe lîngă o cultură generală îți trebuie ca cel puțin să ai o deosebită atragere dacă nu poți să fii specialist — în oarecare ram de muncă. Ori literatura ori politica, ori studiile sociale, ori economia, ori pedagogia, ori filosofia, ori în sfîrșit alt ram de ocupație intelectuală — să-ți fie ocupația de căpetenie, dacă nu să poate să-ți fie specialitatea. Și apoi în ogorul tău, tu să știi ara mai bine.

Așa înțelegem noi gazetarii, căci altcum ajungem să avem o muncă fără nici un rost și fără de folos.

*

În o frunză comună de pe la Țara Oltului e să se aleagă un preot pe lîngă protopopul și un preot bătrîn ce mai sunt acolo. Concurenți erau trei. Unul să crede vrednic după-ce e cunoscut cu notarul, deși are deja o parohie bună. Altul să crede mai vrednic după ce a promis că ia de nevastă pe fata protopopului. Și ăsta e ales în o comună, ce mai pe dreptul i-să cade, după pregătirile ce le are. Al treilea să crede și mai vrednic, fiind mai aproape de biserică, după ce e feciorul preotului bătrîn din aceeași comună. Alegerea, precum vedeți e foarte grea. Și mai încurcat s'a făcut lucrul cînd peste cei trei a mai concurat încă unul — al patrulea. ăsta nu e nici din sat și n'are nici neamuri în sat; de înșurat cine știe de pe unde să va însura. Cu toate astea el a încurcat lucrurile mai rău. Căci ăsta al patrulea cîntă ca un înger, predică foarte cuminte și peste tot e un tînr cu pregătiri foarte frumoase, cu dor de muncă, cu putere și voință firmă și cu multă ambiție să fie preot — cu adevărat la locul lui. Cînd l'au văzut sătenii și l'au auzit cîntînd și predicînd în biserică — l'au aplaudat în însuflețirea lor. Și în sfatul lor din preajma bisericii au zis ca într'un glas. »ăsta ne e omul«.

Acum suntem curioși să vedem cine va alege preot: protopopul ori notarul, ori popa al bătrîn, ori apoi satul. Că toți au cite un concurent.

Ne-ar plăcea să aleagă satul, căci satului îi trebuie preot. Ori poate nici acolo nu numără satul — ca în multe alte sate?

Un vlăstar al familiei grofești Széchenyi s'a logodit cu fata milionarului Vanderbilt din America și în luna lui Ianuarie își țin nunta. Atunci mirele capătă bani și mireasa rang. De astea mai aveau lipsă, căci nu tot groful are bani și nu tot milionarul are rang. Acum ei ar fi în rînd — în Ianuarie, dar grofii și grofoaiele celelalte din Ungaria erau cît p'aci să-și spargă capul de atît potop de judecată ce-și făceau și anume, din pricină că nu găsiu ce fel de dar de nuntă să imbie noiei grofoaie — făcută iar' nu născută.

În sfîrșit s'a găsit, și acum e mare bucurie în — poporul profesc. Spun că o cinstesc cu darul cel mai unguresc: Cînd să va da jos din tren o va aștepta o trăsură cu patru cai negri și cu un cociș și un inăș îmbrăcați în „diszmagyar“.

Curat dar unguresc! Vorba e numai că oare tinerei mirese ce-i va plăcea mai mult: caii, ori cocișul, ori inășul, ori apoi diszmagyar-ul — ca atare!

Noua lege

despre slujitorii și stăpînii agricoli.

(Urmare).

Îngrijiri de sănătatea slujii.

Nu plătește stăpînul pentru curare firește atunci, cînd sluga e vinovat, că s'a îmbolnăvit, ori dacă acesta să face că-i bolnav. Dacă însă din pricina gazdei a căpătat beteșugul, atunci nu numai 45 de zile are să poarte gazda cheltuelile pentru curare, ci și pînă la vindecarea deplină a bolnavului. Cheltuelile pentru înlocuirea slujii bolnave e oprit să se detragă din simbrie, cu excepțiunea cînd e vederat că sluga e vinovat de boala sa.

Privitor la asigurarea slujilor împotriva nenorocirilor, rămîne în vigoare legea de mai nainte. Aceasta obligă pe stăpîn să plătească în fie-care an o taxă de 1 cor. și 20 de fil. la Cassa regnicolară de ajuto-rare a muncitorilor și slujilor. Taxa aceasta trebuie plătită cel tîrziu pînă în 1 Aprilie în acel loc, unde plătește și darea. Pentru aceasta sumă neînsemnată Cassa de ajuto-rare scapă atît pe stăpîn, cît și pe slugă de toate cheltuelile ivite din nenorocire (accident).

Dacă sluga tocmit pe ani ori nevasta lui, sau fiul lui mai tînăr de 12 ani ar muri, stăpînul plătește din cheltuelile de nmormîntare la majoren 20 co-

roane, la minorean 10 coroane. Iar' de car să îngrijește tot stăpînul.

Dacă sluga moare, contractul, firește, înceată de sine. Totuși e dator stăpînul să mai lase în locuință familia rămasă cel puțin o lună. Afară de locuință, familia mai capătă simbria și competențele de pe o lună. Dacă însă moare stăpînul, contractul nu înceată în-dată, ci e valabil pînă la sfîrșitul acelu an economic și obligă pe moștenitori.

(Va urma).

STIRI

Cuvinte bune

ne-au adresat, din privilegiul pornirii noastre, mulți dintre frații nostri ce prețuesc acest lucru.

În numele fraților nostri din *Ictar* ne scrie vrednicul învățător Virgil Amandia:

„Salutăm din toată inima pe inițiatorii înființîndei „Tovărășii Centrale“ și dorim că începutul să fie într'un cîas bun și cu noroc, ca să ajungem la izbînda ce dorim!“

Din *Straja* scrie d. I Roșu cantorul, pentru membri de acolo:

„Dacă, cu părere de rău, din depărtare, n'am putea lua parte la adunare, Vă trimitem: Să trăiască începătorii și membri „Tovărășiei Centrale“ la mulți ani și să poată duce lucrurile în deplinire cu izvoară fără sfîrșit!“

Măestrul Const. Petruțiu din *Făget*, salutînd înființarea Tovărășiei, cere să punem în legătură cu ea și o cancelarie advocațională, care să de sfaturi membrilor pentru taxe mici, și să nu uităm nici de meseriași în Statutele Centrale!

Vom ținea samă de aceste dorințe bune și drepte. Meseriașii vor afla negreșit și ei sprigin aci!

Din *Valdhid*, vrednicul învățător Inocențiu Borza ne scrie:

„Dela 30 de acții, cite vi-am fost promis, am ajuns la 39. Numai unde nu s'a putut nu s'a subscris! Și de ați cunoaște starea poporului de aici, v'ați mira de unde s'a subscris atîta!“

Vrednic între cei vrednici este dle învățător și poporul dtale!

De-ar fi peste tot locul oamenii noștri așa prinzători la bine porniri, — minuni am arăta întru înălțarea neamului acestuia!

*

O lămurire.

Un cetitor și sprijinitor al nostru, care n'a înțeles destul de bine. scrisele noastre, ne pune întrebarea, că ce va fi adecă „Centrala“ Tovărășilor ce plănuiim, de cerem să se facă oamenii acționari

sau cuotiști, la ea, ca la bănci? Va fi ea bancă, va da banii împrumut la oameni, sau cum?

Răspundem: Scopul și lucrările Centralei vor fi împede statutorite prin adunarea generală de Duminecă, la desbaterea Statutelor. Și pînă atunci însă din Prospectul publicat să vede, că Centrala banii ce adună, nu-i va da oamenilor singuraticii împrumut, ca ori-ce bancă, ci *tovărășilor economice* ce să vor forma prin comune, și cari vor avea lipsă negreșit de bani.

La stăruința și cu povețele Centralei, care va fi matca tovărășilor viitoare, s'a format o însoțire nouă economică în satul A. Oamenii ar vrea să-și iee mai multe mașini economice, ori să înceapă cutare întreprindere, — dar n'au bani destui: acestora le vine Centrala într'ajutor pe lingă sfaturi, și cu bani, împrumutindu-le sumele de lipsă. Adecă, ea este o bancă, dar numai pentru fi-cele sale, pentru tovărășiile și însoțirile sale pe care le ajutură. Și nici odată nu va avea bani destui de ale ajutora pe cit le vor fi trebuințele și precum vor sporî acelea. De aceea ea va fi condusă ca o bancă, banii ei vor fructifica ca a ori cărei bănci, și va putea da interese acționarilor, ca și băncile, deși scopul ei altul va fi și ea în altfel decît băncile de azi, de ajutor va fi poporului.

Mai amănunțit vom lămuri lucrul după ce vor fi fost stabilite Statutele prin adunarea de mîne

*

Fă bine neamului tău. Ca să se înmulțească clasa industriașilor și între Români, redacțiunea foii „Meseriașul“ din Lugoj înjlocește gratis plasarea de băeți la meseriașii nostri, cari caută și înîntreabă tot mai mult după băieți învățăcei (șegîrți, inăși) la această redacțiune. La tîria neamului zidește tot natul, care ajută clasa aceasta. Redacțiunea „Meseriașul“ roagă deci pe tot iubitorul de neam Român să-î ceară întervenirea pentru așezarea de atari băieți, căci ar avea totdeauna unde.

Preoților și învățătorilor mai săraci i-ar da foaia chiar pe jumătate prețul (pe 1 fl. 20) numai ca să-î angajeze la acvirarea de băeții pentru cariera industrială.

Adresa: Redacțiunea „Meseriașul“ Lugoj. 0—10

Intrebări și răspunsuri.

Intr. 159. Am un pămînt, care atinge cu un capăt în pădurea fostului „domn“ (spaic). Pe locul acesta să află un stejar mare, cam vre-o doi-trei stînjini departe de marginea pădurei. Unii oameni mă sfătnesc să-î taiu căci îmi face pagubă în loc. Vă întreb:

Este acest stejar proprietatea mea ori a proprietarului pădurei? Nu voiu veni pedepsit dacă-î dobor?

Z. D. în R.

Răspuns: Din scrisoarea dtale nu putem înțelege deslușit dacă steja-

rul e pe locul dtale ori pe a spăiei. Dacă stajarul e pe locul spăiei și-ți face umbră pe pămîntul Dtale, pro-voacă-î cu 2 martori pe spăhia să și-î taie. De nu vrea pîrește-î pentru conturbare în posesiune. Dacă stejarul e pe locul Dtale, care e în-tabulat pe Dta — îl poți tăia fără să mai întrebi pe cineva, căci ce crește în pămîntul Dtale e a Dtale. Numai dacă ar fi vorbă de băișag ar putea fi altcum. Lemn ori bucată ori ori-ce crește și să nutrește din pămînt este al proprietarului a cui e pămîntul.

Să caută și să găsește!

Să caută:

— Un maestru rotar, român poate să se așeze în frunțașă comună Nerău (Nyerő u. p. Nagy Kikinda, comitatul Torontal), care are peste 1000 locuitori. Casă și arangement ar putea lua dela familia răposatului rotar. Cu amănunte slujește bucuros bravul maestru faur Axente Popovici din Nerău.

Un maestru croitor român în Uzdin-Ozora (posta în loc, comitatul Torontal). Informații să capătă dela banca „Concordia“ d'acolo.

— 50 ori 100 ori 200 lanțuri dă pămînt să caută pentru cumpărare în comitatul Timiș ori Caraș-Severin. Le-ar cumpăra unul sau doi români harnici. Ciue are ori știe de vînzare să scrie la Redacție „Libertatea“ în Orăștie ori de-adreptul la V. C. Osvadă în Hunedoara (Vajdahunyad).

POSTA REDACȚIUNII

Dlui Aureliu Iana, preot în Măidan: Nicolae Nistor, învățător în Erdőszakál; Iosif Pirjol în Grebenișul de câmpie. Pentru asigurarea vitelor în curînd vom concheta o adunare, care va înființa o mare societate care va avea fondul de 200 mii coroane ce cere legea ca garanță. În sionul acestei societăți să pot alcătui ori cite tovărășii sâtești, ce vor avea forma de grupuri, dar' de fapt vor fi neatinătoare. Vă rog să așteptați puțin. Atunci primiți toate îndrumările. Gătiți pînă atunci terenul.

Dlui Petru Gavoșdean în Sărafalva (Torontal). Precum vezi vestim aici. Am scris și noi anume în mai multe locuri. Nădăjduim să-ți putem răspunde cu bun sfîrșit cit de curînd.

Dlui Simion Trifan, primar și președintele Tovărășiei pentru asigurarea vitelor în Lancrăm. Nu v'am putut răspunde pînă acum, căci de 3 săptămîni zac bolnav în pat. Nădăjduesc că în 2—3 săptămîni pot veni la DV. Vin cu drag și rog să așteptați gîna atunci, căci avem să ne înțelegem despre lucruri însemnate. Va trebui să facem unele schimbări în rînduile statutelor. Cu toată dragostea.

„Tipografia Nouă“, Orăștie.